

Bryssel den 15.7.2015
COM(2015) 339 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

En ny giv för energikonsumenterna

{SWD(2015) 141 final}

1. INLEDNING

I Europeiska unionens ramstrategi¹ beskrivs visionen om en energiunion ”med medborgarna som centrum på en marknad, där de aktivt tar ett eget ansvar för energiomställningen och drar nytta av den nya tekniken för att sänka energikostnaderna, samtidigt som utsatta konsumenter också får skydd”.

Det senaste årtiondet har omvandlat energisektorn i Europa, men slutkundsmarknaden – som ligger i fokus för detta meddelande – har inte hunnit med i utvecklingen. Nedan följer några exempel på hinder som medför att konsumenterna – hushåll, företag och industri – inte kan dra full nytta av den pågående energiomställningen, kontrollera sin förbrukning på ett vettigt sätt eller sänka sina energikostnader:

- Bristen på användbar information om kostnader och förbrukning samt otydliga erbjudanden gör det svårt för konsumenter (eller tillförlitliga intermediärer och energitjänsteföretag, t.ex. aggregatorer, som agerar på konsumenternas vägnar) att bedöma marknadsläget och möjligheterna.
- Den andel av hushållens slutliga elräkning som utgörs av nätavgifter, skatter och i synnerhet avgifter ökar.
- Den otillräckliga konkurrensen på många slutkundsmarknader, bristen på belöning för aktivt deltagande och svårigheter att byta leverantör fungerar avskräckande.
- Otillräckligt utvecklade marknader för bostadsenergitjänster och efterfrågefleksibilitet minskar konsumenternas valmöjligheter.
- Om konsumenternas hindras från egenproduktion och egenförbrukning begränsar det de potentiella fördelarna för dem.
- Ojämlig tillgång till information och höga inträdes hinder för nya konkurrenter försenar införandet av avancerade typer av teknik och metoder som finns tillgängliga, såsom smarta mätare, smarta apparater, distribuerade energikällor och energieffektivitetsförbättringar.

Kommissionens vision för den nya utformningen av elmarknaden är att den ska fungera som en ny giv för energikonsumenterna och bland annat koppla samman grossist- och slutkundsmarknaderna bättre. Med hjälp av ny teknik och nya innovativa energitjänsteföretag bör alla konsumenter kunna delta i energiomställningen och kontrollera sin egen energiförbrukning på ett sätt som främjar energieffektiva lösningar, vilket sparar pengar åt dem och bidrar till att minska den totala energiförbrukningen.

2. EN STRATEGI I TRE DELAR FÖR EN NY GIV ÅT ENERGIKONSUMENTERNA

Efter omfattande samtal med medborgare, konsumenter och intressenter, inklusive ett offentligt samråd i början av 2014², och diskussioner inom expertgrupper under

¹ COM(2015) 80 final.

² <http://ec.europa.eu/energy/en/consultations/consultation-retail-energy-market>

kommissionens ledning³ har kommissionen fastställt att följande tre punkter är centrala för den nya given: konsumentmakt, smarta hem och smarta energinät samt datahantering och dataskydd.

2.1. Ökad konsumentmakt

2.1.1. Bättre information som sparar pengar och energi

I genomsnitt lägger konsumenterna 6,4 % av sin totala energiförbrukning på el, gas, värme och nedkylning, vilket är en ökning med 15 % jämfört med för fem år sedan. Omkring 40 % av den energi som förbrukas i EU används i fastigheter, varav 80 % används för uppvärmning och kylning.⁴

En effektivare energianvändning är en nyckelfaktor när det gäller att sänka kostnaderna för konsumenterna, och därför beaktas energieffektiviteten i alla beslut som rör energiunionen. Renovering av fastighetsbeståndet är en central aspekt i detta sammanhang, men även installation av enkla anordningar som värmekontroller och termostater kan ha stor påverkan på energiförbrukningen. Stora energibesparingar kan också uppnås om effektiviteten ökas hos sådana produkter som värmepannor, tv-apparater, kylskåp och tvättmaskiner. Det reviderade förslaget om energimärkning, som ingår i paketet, kommer att säkra ökad öppenhet, uppmuntra tillverkare till innovation och hjälpa konsumenterna att göra väl underbyggda val och i högre grad välja de mest effektiva apparaterna.

Införandet av individuell mätning och fakturering för energiförbrukningen i flerfamiljshus och byggnader med flera användningsområden kan minska efterfrågan på uppvärmning/kylning med 10–30 %⁵. Erfarenheten visar också att IKT-baserade lösningar, där slutanvändarna får information om sin konsumtion via internet, kan hjälpa hyresgäster att minska sin förbrukning med cirka 8 % genom att bara ändra sina uppvärmningsvanor.⁶

I lagstiftningen om den inre energimarknaden och energieffektivitetsdirektivet fastställs konsumenternas rätt till tillförlitlig mätning och korrekt information om förbrukning. Tydlig och aktuell faktureringsinformation ökar konsumenternas förtroende och engagemang. De allra flesta i Europa får dock bara denna typ av information en till två gånger om året, och det är vanligt med mätartvister. För att hjälpa konsumenterna att tolka sina energifakturer kommer kommissionen, tillsammans med de nationella tillsynsmyndigheterna, att analysera hur innehållet i konsumenternas fakturer kan göras tydligare och mer jämförbart. Detta bör också öka konsumenternas medvetenhet om de enskilda komponenterna i energipriserna och energiräkningarna, bland annat genom öppnare redovisning av nätavgifter, skatter och avgifter.

Alla konsumenter, och alla pålitliga intermediärer och energitjänsteföretag som anlitas av konsumenter och agerar på deras vägnar, bör enkelt kunna få tillgång till sina förbrukningsuppgifter i realtid eller nästan realtid, så att de kan anpassa förbrukningen och

³ Arbetsgruppen för smarta nät. Medborgarnas energiforum och dess expertgrupper för områdena utsatta kunder och konsumenterna som aktörer på energimarknaden. Rådgivande europeiska konsumentgruppen, undergruppen för energi.

⁴ Källor: Energipriser och energikostnader i Europa, COM(2014) 520 final, 29.1.2014, s. 2, meddelande om energieffektivitet, om hur energieffektivitet kan trygga energiförsörjningen och om 2030-ramen för klimat- och energipolitiken, COM(2014) 21, 23.7.2014. Det här kommer tillsammans med en del andra frågor (t.ex. synergieffekter mellan elnäten och näten för fjärrvärme och fjärrkyla) att behandlas i Europeiska unionens strategi för uppvärmning och kylning samt i samband med översynen av direktivet om byggnaders energiprestanda.

⁵ Källa: Bilagan till konsekvensbedömningen av energieffektivitetsdirektivet (SEC(2011) 779 final).

⁶ Studien *Reducing energy consumption in buildings with ICT SMART 2013/0073*.

spara energi. Sådana data i realtid behövs inte för själva faktureringen och konsumenterna kan därför få tillgång till dem direkt från mätersystemet via ett standardiserat gränssnitt.

Smarta mätare⁷ har stor betydelse för att ge kostnadsfri och frekvent tillgång till korrekta förbrukningsdata, bättre fakturering och färre mätartvister. Uppgifter från medlemsstaterna visar att 72 % av de europeiska konsumenterna kommer att ha en smart elmätare 2020⁸ till följd av sådana håller på att införas eller planeras i 17 medlemsstater⁹. De vinster och kostnader som är förbundna med införandet bör fördelas rättvist mellan industrin och konsumenterna, med beaktande av kostnads-nyttoanalys och näringslivs- och konsumentorganisationers synpunkter.

Under förberedelserna inför översynen av lagstiftningen om energieffektivitet (energieffektivitetsdirektivet och direktivet om byggnaders energiprestanda) och initiativet om utformningen av elmarknaden kommer kommissionen att analysera hur konsumenterna kan dra nytta av att oftare och på ett enklare sätt få tillgång till sina förbrukningsuppgifter, inklusive möjligheten att begära en smart mätare även om sådana inte systematiskt införs där de bor.

2.1.2. Omfattande valfrihet för konsumenterna

Energiomställningen innebär att konsumenterna får nya möjligheter att spela en aktiv roll. Konsumenter i hela unionens bör själva få välja hur de på bästa sätt vill vara aktiva på energimarknaderna, antingen direkt eller genom att delegera sina energibeslut till tillförlitliga intermediärer och energitjänsteföretag, såsom aggregatorer som agerar på konsumentens vägnar.

a) Leverantörsbyte – förenklas av ökad jämförbarhet

En viktig förändring som möjliggjorts av EU:s inre energimarknad är att alla konsumenter fått rätten att leta efter vilket erbjudande och vilken energikälla som passar bäst för just dem. Många medborgare vet dock inte att de har rätt att byta leverantör och energiavtal. För att öka konsumenternas kunskaper om denna rätt och andra rättigheter sammanställde kommissionen 2014 information om de viktigaste rättigheter för energikonsumenterna som fastställs i EU-lagstiftningen¹⁰.

Det måste vara tekniskt okomplicerat, snabbt och tillförlitligt att byta leverantör. De nationella tillsynsmyndigheternas initiativ till att korta **tidsfristerna för byten är därför välkomna**.¹¹ Man skulle också kunna överväga att avskaffa bytesavgifter och sanktioner, som begränsar konsumenternas valfrihet och konkurrensen totalt sett.

⁷ En smart mätare är ett elektroniskt system som kan mäta energiförbrukningen, som kan tillhandahålla mer information än en traditionell mätare och som kan sända och ta emot data genom någon form av elektronisk kommunikation. Jfr artikel 2.28 i energieffektivitetsdirektivet 2012/27/EU.

⁸ Se rapporten Bedömning av införandet av smarta mätare i EU-27 med fokus på el, COM/2014/356: 16 medlemsstater har åtagit sig att installera 245 miljoner smarta mätare till ett värde av ca 45 miljarder euro fram till 2020.

⁹ Sverige, Italien, Finland, Malta, Spanien, Österrike, Polen, Förenade kungariket, Estland, Rumänien, Grekland, Frankrike, Nederländerna, Luxemburg, Danmark, Irland och Lettland

¹⁰ http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/consumer_scoreboards/10_edition/docs/consumer_market_brochure_14_1027_en.pdf and http://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/ACER_Market_Monitoring_Report_2014.pdf

¹¹ Council of European Energy Regulators.

Det viktigaste är dock att leverantörbyten måste grundas sig på lättillgänglig, tydlig, tillförlitlig och jämförbar information om både pris, kvalitetsaspekter och kundnöjdhet, t.ex. genom kundbedömningssystem som omfattar alla leverantörer och erbjudanden på marknaden. Information om vilka typer av energikällor som leverantörerna använder och de olika energikällornas andel¹² gör det också lättare för konsumenterna att göra väl underbyggda val.

Kommissionen kommer tillsammans med de nationella tillsynsmyndigheterna att utarbeta tydliga och tillförlitliga kriterier för energijämförelseverktyg och se till att alla konsumenter får tillgång till minst ett sådant oberoende och verifierat jämförelseverktyg så att de kan jämföra sitt nuvarande avtal med alla tillgängliga erbjudanden på marknaden.

Kommissionen vill i samarbete med de nationella tillsynsmyndigheterna ta fram krav som fastställer vilka uppgifter som minst ska finnas med i reklam och på fakturor, framför allt med tanke på prisjämförelser. Man kommer då att utgå från de första försök som gjorts av bransch- och konsumentorganisationerna och god praxis som identifierats i Medborgarnas energiforum¹³

Regleringen av slutkundspriser kan utgöra ett särskilt stort hinder för effektiv konkurrens, vilket också påpekas i meddelandet om energiunionen. Medlemsstaterna åberopar ofta en ineffektiv slutkundsmarknad eller sociala skyddsbehov som motiv för prisreglering. Socialpolitiska mål, som att skydda utsatta konsumenter med hjälp av allmän reglering av tariffer, minskar öppenheten och kan i praktiken öka energikostnaderna för både utsatta grupper och andra konsumenter. Därför bör man överväga mer hållbara åtgärder som har större precision för att hjälpa medlemsstaterna att avreglera priserna för slutkunderna. Kommissionen har inlett diskussioner med medlemsstaterna om en utfasning av reglerade priser under självkostnadspris, i enlighet med strategin för energiunionen, samtidigt som man säkerställer att denna utfasning kompletteras av ett riktat, verkningsfullt skydd för utsatta konsumenter. De exempel på framgångsrika utfasningar av reglerade priser som finns, till exempel i Irland, kan fungera som goda exempel för andra medlemsstater.

b) Värdet av efterfrågefleksibilitet

Tillväxten av intermittent förnybar energi gör det allt viktigare med efterfrågefleksibilitet. Energieffektivitet och efterfrågefleksibilitet är ofta bättre alternativ för att uppnå jämvikt mellan tillgång och efterfrågan än att bygga eller driva fler kraftverk eller nätledningar. Det står klart att det alltid är konsumenten som själv måste välja om den vill delta i efterfrågefleksibilitet.

I vissa delar av Europa tillämpas redan efterfrågefleksibilitet i slutkundsledet. Industri- och kontorsbyggnader i Förenade kungariket har gjort energibesparingar på upp till 24 % och minskat sin elförbrukning med 10–36 % genom flexibla automatiserade program för efterfrågefleksibilitet.¹⁴

En viktig faktor för efterfrågefleksibilitet är att konsumenterna har tillgång till **prissignaler som belönar flexibel förbrukning**. Dessa prissignaler kan ha formen av avtal som grundas på dynamisk prissättning eller avtal som omfattar efterfrågefleksibilitet utifrån marknads- eller

¹² T.ex. sådana som redan planeras enligt artikel 3.9 a och b i direktiv 2009/72/EG.

¹³ https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/2012111314_citizen_forum_meeting_working_group_report.pdf.
https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/20131219-e-billing_energy_data.pdf.

¹⁴ Fortum 2014, SEAM group 2014 and Thames Valley Vision pilot scheme, Bracknell UK 2013.

nätvillkoren. Det måste förklaras tydligt för konsumenterna vilka effekter sådana avtal har. Ytterligare ett incitament kan vara att sänka nätavgifterna om förbrukningen sänks när näten är överbelastade. Konsumenterna bör uppmuntras att delta i efterfrågefleksibilitet, men konsumenter som inte kan omfördela sin efterfrågan får inte missgynnas.

Dynamiska prisavtal är fortfarande något nytt, men de inledande erfarenheterna visar att de kan vara positiva för konsumenterna.¹⁵ I de länder där sådana redan finns, t.ex. Finland och Sverige, väljer privatkunderna allt oftare elavtal med dynamisk prissättning¹⁶ och kan därmed sänka sina elkostnader med 15–30 %. I samband med den planerade översynen av energieffektivitetsdirektivet och utarbetandet av lagstiftningsförslag för genomförandet den nya marknadsmodellen kommer vi att få tillfälle att utvärdera hur man kan öka tillgången till tidsdifferentierade kontrakt.

c) Sänkta energikostnader genom egenproduktion och egenförbrukning

En kombination av decentraliserade produktions- och lagringsmöjligheter med flexibilitet på efterfrågesidan kan göra det lättare för konsumenterna att bli sina egna leverantörer och förvaltare av (en del av) sina energibehov, och bli producenter och konsumenter och på så sätt sänka sina energikostnader.

Decentraliserad produktion av förnybar energi, antingen för egen användning eller för leverans till systemet, kan vara ett värdefullt komplement till centraliserade produktionskällor. Om det finns en god överensstämmelse mellan produktion och belastning i egenförbrukningen kan den bidra till att minska nätförlusterna och överbelastningen och sänka nätkostnader som annars på längre sikt måste betalas av konsumenterna

Om konsumenterna producerar sin egen el i förnybara energisystem på plats förbrukar de mindre el från nätet. Detta kommer att påverka sättet att beräkna nättarifferna. Dessa bör utformas på ett kostnadseffektivt och rättvist sätt och främja energieffektivitet och målen vad gäller förnybar energi, samtidigt som de ska vara enkla och tydliga för konsumenterna.

Egenproduktion diskuteras mer ingående i det arbetsdokument som åtföljer detta meddelande.

d) Öka konsumenternas deltagande genom förmedling och kollektiva system

Kollektiva system och föreningsinitiativ har blivit vanligare i flera medlemsstater. Allt fler konsumenter deltar i kollektiv egenproduktion och kooperativa system för att förvalta sin energiförbrukning bättre. Denna typ av innovation som drivs av konsumenter resulterar även i innovation för konsumenter och möjliggör nya affärsmodeller. Energitjänsteföretag, aggregatorer, mäklare, datahanteringsföretag, andra intermediärer och ofta även konsumentorganisationer utvecklas mot att hjälpa konsumenterna att få bättre energiavtal, samtidigt som de befriar dem från administrativa förfaranden och krävande faktasökning.

Detta öppnar också nya möjligheter för lokala samhällen och myndigheter som med regionala och lokala energiinitiativ på ett fruktbart sätt kan koppla samman beslutsfattare, medborgare och innovatörer på lokal nivå.

¹⁵ I Finland minskade hushållens elpriser 2014 med 4 % för löpande fastprisavtal och ca 10 % för avtal kopplade till spotpriserna, den billigaste avtalskategorin sedan 2012. Källa: Energiavirasto (NRA) 2015.

¹⁶ I Sverige dominerar fortfarande fastprisavtal (43 % år 2012), men variabla avtal (27,5 %) vinner terräng (+ 17 % på årsbasis). År 2012 var totalkostnaden 50 % högre för kunder med standardavtal än för kunder med flexibla avtal. Källa: Energiinspektionens årsrapport 2013.

Borgmästaravtalet, som har undertecknats av fler än 6 000 städer, visar att lokala myndigheter är villiga att göra sin del inom ett nytt energisystem som klarar att hantera innovativa lokala energikällor, inklusive lösningar som utvecklas inom det europeiska innovationspartnerskapet Smarta städer och samhällen.

Kommissionen kommer att fortsätta sitt samarbete med denna grupp för att göra det lättare för konsumenterna att vara aktiva på energimarknaden och delta i effektiva styrelseformer för energiunionen, inbegripet genom lokala initiativ på energiområdet. I samband med översynen av direktivet om förnybar energi och energieffektivitetsdirektivet samt marknadsutformningsinitiativet kommer vi att ha tillfälle att bedöma hur man kan främja en effektiv tillgång till innovativa energileverantörer, inklusive kollektiva system.

2.1.3. Fullständigt skydd för konsumenterna även i fortsättningen

EU-lagstiftningen ger redan i dag energikonsumenterna omfattande rättigheter, och verkställigheten är en fortsatt prioritering. Kommissionen kommer att göra en bedömningen av hur dessa rättigheter tillämpas och sammanställa en mer detaljerad vägledning i samverkan med konsumentorganisationer och tillsynsmyndigheter. Man kommer att överväga att ta med energispecifik lagstiftning i bilagan till förordningen om konsumentskyddssamarbete. Det är fortfarande medlemsstaterna som har huvudansvaret för att se till att bestämmelserna om energikonsumenternas rättigheter och skydd följs.

När antalet alternativ och erbjudanden ökar behöver konsumenterna ännu starkare garantier för att de omfattas av ett effektivt skydd mot otillbörliga affärsmetoder. Myndigheter som utreder sådana metoder och klagomål inom energisektorn kan ha nytta av ett närmare samarbete med sina motsvarigheter i andra medlemsstater.

Energifattigdom är en annan viktig fråga där medlemsstaterna bör agera, och en fråga som kräver både sociala och energipolitiska åtgärder. Energifattigdomen måste angripas brett som en del av frågan om social trygghet, men utan att man för den skulle blunda för behovet av riktat, effektivt bistånd som bygger på bästa praxis på energiområdet.¹⁷

Man har tillsammans med intressenterna behandlat bästa praxis i Medborgarnas energiforum¹⁸ och kommit fram till att förbättrad energieffektivitet brukar vara den bästa långsiktiga lösningen på energifattigdomen. Det här bör beaktas när medlemsstaterna vidtar åtgärder för att uppfylla sina skyldigheter enligt EU-lagstiftningen i syfte att minska konsumenternas sårbarhet och bekämpa energifattigdomen¹⁹. I detta sammanhang främjar Medborgarnas energiforum ett utbyte av bästa praxis avseende det effektivaste stödet, först och främst genom energieffektivitet.

För att göra det lättare för medlemsstaterna att uppfylla sina skyldigheter i detta avseende och att öka insynen kommer kommissionen att ta ställning till hur man kan förbättra den EU-omfattande datainsamlingen och samtidigt garantera säkerhet, personlig integritet och skydd

¹⁷ Det handlar ofta om energispecifika åtgärder, såsom förbättrad energieffektivitet för att minimera energislöseriet och göra utsatta konsumenters energifakturor mer överkomliga.

¹⁸ Se *Guidance document on Vulnerable Consumers*, november 2013:

http://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/20140106_vulnerable_consumer_report_0.pdf.

¹⁹ Se en studie från 2015: <https://ec.europa.eu/energy/en/content/energy-poverty-may-affect-nearly-11-eu-population-study>.

av personuppgifter. Gemensamma minimikriterier skulle kunna övervägas för kartläggning av konsumenternas sårbarhet²⁰ och energifattigdomen.

2.2. Förverkligande av smarta hem och smarta nät

Smart teknik för energinät och hushåll bör göra det lättare för konsumenterna att vara aktiva på den nya slutkundsmarknaden och ska inte ge upphov till nya bördor. Integrerade automatiserade lösningar kan möjliggöra och förenkla konsumentaktivitet genom att koppla samman smarta mätarsystem med smarta energiledningssystem och smarta apparater som gör det lätt att kontrollera förbrukningen, delta i efterfrågefleksibilitet eller i möjligaste mån anpassa förbrukningen till mikroproduktionen på grundval av prisinformation. Sådan smart teknik kommer också att underlätta införandet av elfordon.

För att både konsumenterna och energisystemet ska kunna dra full nytta av denna teknik måste de smarta mätarsystem som installeras ha ändamålsenliga funktioner.²¹ Införandet av avancerad mätarinfrastruktur bör också garantera teknisk driftskompatibilitet och konsumenterna bör ha tillgång till sina förbrukningsuppgifter via en öppen standard med generiska gränssnitt²².

De europeiska standardiseringsorganen²³ har redan tagit fram en fullständig uppsättning standarder för smarta mätare och för en övergripande struktur och enskilda komponenter för smarta nät. Standarderna omfattar både teknik och kommunikationsfrågor (t.ex. protokoll för informationsutbyte). Kommissionen kommer uppmärksammat att följa genomförandet av dessa standarder och analysera om de europeiska standarderna för smarta nät och mätarsystem, liksom de rekommenderade funktionerna för mätarsystem, tillämpas konsekvent så att de faktiskt omfattar de önskade funktionerna och säkrar driftskompatibiliteten.

Standarder och driftskompatibilitet är också faktorer som är viktiga för kommunikationen mellan hushållens smarta apparater och energiledningssystem så att efterfrågefleksibilitetsfärdig utrustning enkelt kan installeras och användas i hushållen. Industrin måste snabbt sammanställa och börja använda sådana standarder²⁴ och de bör stödjas i detta. Man bör också söka synergier med andra system i hemmet (t.ex. vattenförsörjning) så att de smarta apparaterna kan optimera sin förbrukning.

EU-finansiering och annan finansiering kommer även i fortsättningen att användas för forsknings- och demonstrationsåtgärder på området smarta hem och smart nätteknik samt för säkerheten för sådana system. Det kommer att öka EU-företagens internationella konkurrenskraften inom denna kvalificerade sektor.

En kostnadseffektiv förvaltning av nätinvesteringar och nät drift under de nya omständigheterna kommer att vara avgörande. Systemen för ersättning till systemansvariga för distributionssystem bör vara kostnadsbaserade och även ge dem incitament att på ett

²⁰ Kommissionens pågående undersökning om konsumenternas sårbarhet på viktiga marknader inom Europeiska unionen: http://ec.europa.eu/chafea/consumers/tenders_2013_cons_08.html

²¹ Kommissionens rekommendation av den 9 mars 2012 om förberedelser för uppsättning av smarta mätsystem.

²² T.ex. ett USB-gränssnitt och uppgifter som inkodats med DSLM/COSEM.

²³ Comité Européen de Normalisation (Cen), Comité Européen de Normalisation Électrotechnique (Cenelec) och Europeiska institutet för telekommunikationsstandarder (Etsi).

²⁴ T.ex. Etsi/OneM2M, Ontology for Smart Appliances och energimärkning.

kostnadseffektivt sätt söka innovativa lösningar för nätutveckling och fungera som neutrala marknadsförmedlare när de har ansvaret för datahantering.

Medlemsstaterna och industrin bör utnyttja de europeiska struktur- och investeringsfonderna och Europeiska fonden maximalt för strategiska investeringar som medfinansierar införandet av smart teknik. Investeringar i smart energiteknik och forskning, bl.a. genom Horisont 2020-programmet kommer att ge flera fördelar på en gång, i och med att det ökar EU:s konkurrenskraft inom kvalificerade industrisektorer, såsom bl.a. efterlysts i samband med den digitala inre marknaden.

Kommissionen kommer också, i samarbete med CEER (Council of European Energy Regulators) och Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (Acer), att säkerställa att de nationella tillsynsmyndigheternas strategier för reglering av systemansvariga för distributionssystem uppmuntrar till innovation, kostnadseffektivitet och insyn i energidistributionens kvalitet.

2.3. Särskild tonvikt på datahantering och dataskydd

En viktig del av den framtida energimarknadens värde kommer att härröra från stora dataflöden och den allmänna integreringen av informations- och kommunikationsteknik i energisystemen. Därför bör den aktör som sköter datainsamling och databehandling i samband med smarta mätsystem eller andra tjänster som bidrar till konsumenternas egenmakt se till att kunden och tredjeparter som utses av kunden får direkt tillgång till dessa data. Tillgången bör vara ändamålsenlig och icke-diskriminerande.²⁵ Detta är särskilt viktigt i de fall då den enhet som sköter mätning och fakturering även tillhandahåller andra tjänster på marknaden. Databehandlingen kan baseras på olika modeller²⁶, men det är alltid av yttersta vikt att de enheter som förvaltar datatillgången är neutrala.

För mervärdestjänster ska endast tredjeparter som godkänts av konsumenten få tillgång till konsumentens förbruknings- och faktureringsdata. Kommissionen kommer som ett led i strategin för den digitala inre marknaden att under 2016 föreslå ett europeiskt initiativ för ”fria dataflöden”²⁷, som behandlar äganderätt, interoperabilitet användarvänlighet och tillgång när det gäller data (inklusive energidata).

Energisektorn måste gå i bräschen för att garantera datasäkerhet, personlig integritet och uppgiftsskydd för alla konsumenter.

Kommissionens förslag till direktiv om nät- och informationssäkerhet och till allmän uppgiftsskyddsförordning, som båda är under behandling, behandlar de nya riskerna med datahantering. I väntan på denna utveckling av det allmänna regelverket om datasäkerhet och integritetsskydd har kommissionen tillsammans med intressenter från energisektorn tagit fram relevanta sektorsspecifika verktyg.

²⁵ Energieffektivitetsdirektivet 2012/27/EU och kommissionens rekommendation 2012/148/EU om förberedelser för uppsättning av smarta mätsystem.

²⁶ Rapporten finns på: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/xpert_group3_first_year_report.pdf.

²⁷ <http://ec.europa.eu/priorities/digital-single-market/>

I oktober 2014 antog kommissionen en rekommendation²⁸ som ger medlemsstaterna och industrin vägledning för konsekvensbedömningar avseende uppgiftsskydd. På så sätt kan de få en bild av de potentiella konsekvenserna för registrerade personers rättigheter och friheter och införa strikta säkerhetsåtgärder.²⁹ Om energisektorn följer rekommendationen kommer den att ligga i framkanten och säkra uppgiftsskyddet på ett obyråkratiskt och kostnadseffektivt sätt.

3. SLUTSATS OCH NÄSTA STEG

En ny giv enligt strategin för energiunionen innebär att konsumenterna sätts i centrum för ett blomstrande och välfungerande energisystem. De åtgärder som krävs för att uppnå detta kan sammanfattas i följande tio punkter:

1. Ge konsumenterna tät tillgång, nära realtid, till delvis standardiserade, relevanta, korrekta och begripliga uppgifter om förbrukning och därmed förbundna kostnader samt om typerna av energikällor.
2. Se till att det går snabbt och lätt att byta leverantör, vilket underlättas av tydliga och direkt jämförbara erbjudanden från konkurrerande leverantörer. Byten ska inte försvåras genom t.ex. bytesavgifter.
3. Se till att konsumenterna även i fortsättningen har ett fullständigt skydd på den nya energimarknaden, som även omfattar skydd mot otillbörliga affärsmetoder.
4. Ge konsumenterna möjligheter att bli aktiva aktörer på energiområdet på ett sätt som gagnar dem, till exempel genom att anpassa och minska sin förbrukning utifrån prisutvecklingen, kompensera varierande tillgång till förnybar energi med hjälp av efterfrågefleksibilitet eller producera eller lagra energi.
5. Se till att det är konsumenterna som har kontroll över förbruknings- och mätaruppgifter. Om konsumenterna ger andra parter (leverantörer och intermediärer) tillgång till sina personuppgifter måste man garantera skyddet av den personliga integriteten, uppgiftsskyddet och uppgiftssäkerheten.
6. Ge konsumenterna tillgång till konkurrenskraftiga och tydliga marknadsbaserade erbjudanden, samtidigt som konsumenter i utsatta situationer och/eller som riskerar energifattigdom erbjuds riktat och effektivt bistånd som återspeglar bästa praxis och bidrar till energieffektivitet och energibesparingar.
7. Ge konsumenterna möjlighet att vara aktiva på marknaden med hjälp av pålitliga intermediärer, kollektiva system eller föreningssystem/föreningssystem. Dessa intermediärer måste ha rättvis tillgång till marknadsuppgifter och förbrukningsuppgifter och övervakas på samma sätt som leverantörer.
8. Se till att smarta hushållsapparater och komponenter är helt driftskompatibla och användarvänliga och att smarta mätarsystem är ändamålsenliga och har de funktioner som rekommenderas för att maximera deras nytta för konsumenterna.

²⁸ Kommissionens rekommendation 2014/724/EU om mallen för konsekvensbedömning avseende uppgiftsskydd för smarta nät och mätarsystem.

²⁹ Enligt rekommendationen bör man testa och använda en mall för konsekvensbedömning avseende uppgiftsskydd som utvecklas gemensamt av kommissionen och experter i branschen. Den ska användas av enheter som planerar eller genomför investeringar i sektorn för smarta nät, som ett verktyg för utvärdering och beslutsfattande.

9. Garantera en kostnadseffektiv och stabil nät drift. Säkerställa att systemansvariga för distributionssystem, eller andra ansvariga enheter, hanterar sådana mätaruppgifter som har ett potentiellt kommersiellt värde på ett icke-diskriminerande sätt.
10. Stärka kopplingen mellan forskning, innovation och industri för att utveckla den internationella konkurrenskraften när det gäller smarta hem och smart nätteknik, i samarbete med alla marknadsaktörer.

Befintlig lagstiftning på EU-nivå och nationell nivå samt effektiv tillsyn tillhandahåller flera av de verktyg som behövs för detta. Det behövs insatser i medlemsstaterna, och det kommer också att vara viktigt med initiativ där industrin, konsumentorganisationer och nationella tillsynsmyndigheter samverkar för en effektiv styrning av energiunionen. I samband med de kommande översynerna av lagstiftning (energieffektivitetsdirektivet, direktivet om byggnaders energiprestanda och direktivet om förnybar energi), nätföreskrifterna och det nya planerade initiativet om den nya marknadsmodellen samt de berörda konsekvensbedömningarna, kommer kommissionen att kunna fastställa var det behövs åtgärder på EU-nivå för att skapa en ny giv för konsumenterna. Revideringen av direktivet om energieffektivitetsmärkning är ett första steg mot att hjälpa konsumenterna att göra välgrundade val så att de kan sänka sina energikostnader.